

Sedmý svazek Kritických projevů F. X. Šaldy shrnuje jeho kritickou a polemickou zeň z let 1908 a 1909 s výjimkou těch prací, jež sám zařadil do knižního souboru Duše a dílo. (Jsou to studie Svatopluk Čech a Růžena Svobodová — poznámky k jejímu vývoji uměleckému.) Převážnou většinu těchto prací uložil v Novině, „listu duševní kultury české“, a to v jejích dvou prvních a částečně i v třetím ročníku. Časopis, který z počátku redigoval s J. S. Macharem a J. Vodákem a později sám, měl přinášet nejen ukázky současné literární tvorby, ale zejména si měl soustavně všimnout v řadě kritických rubrik současného kulturního života ve všech jeho oborech ve smyslu citátu z Turgeněva, který Novina nesla ve svém záhlaví: „Novinu orati třeba pluhem hluboko zabírajícím.“ Šalda se zde pokusil soustředit co možná největší okruh spolupracovníků k boji proti těm jevům a tendencím českého života, které pokládal za nesprávné nebo nezdravé. Takové soustředění však už svou podstatou nebylo dobře možné, protože se nemohlo opřít o nějakou jednotící a únosnou ideovou základnu, a proto ani profil listu nenabyl žádoucí jednoznačnosti. Příliš obecně pojaté ideje, za něž Novina bojovala, zabránily, aby se z ní stal list skutečně živý; naopak se nikdy docela nezbavila svého exklusivního rázu a po stránce umělecké nikdy nepřekonala sklon k stylizovanému, ornamentálnímu zobrazení skutečnosti. Měla tím blízko k tendencím současného secesního výtvarnictví, Šaldou jinak tolik potíraným.

Šalda sám v Novině soustavně sleduje současnou domácí literární produkci, všimá si průběžně divadelního repertoáru, věnuje pozornost výtvarnému umění a zasahuje i do otázek veřejné kulturní politiky. Pokud jde o literární kritiku, je jeho činnost výrazným projevem tendencí z počátku 20. století, kdy literatura usiluje překonat izolaci, v níž se ocitla v devadesátých letech předchozího století. Šalda patří k těm, kdož si zvláště jasně uvědomují osamocení člověka, hlavně umělce, ve společnosti a jeho touhu po zakotvení v kolektivu. Jasně postřehuje odcizení současného umění životu, vidí nutnost oživení literatury, která poklesla na pouhou soukromou zábavu a předmět požitku, na výraz chorobných, nekontrolovatelných nálad. Proto se zamýšlí nad příčinami tohoto stavu a pro vysvětlení se obrací i k minulosti. A v ní objevuje jako pravého básníka podle svého pojetí i jako vzor pro současnou tvorbu Máchu. V polemice proti pojetí Arne Nováka, který v Máchovi viděl od skutečnosti odvráceného ilusionistu, zdůvodnil Máchovu velikost jeho vůli k pravdě, ba vyložil jeho dílo už do jisté míry jako odraz dobových poměrů. S hledáním příčin současného neuspokojivého stavu literatury souvisí i Šaldovo zamýšlení nad úlohou lumírovců v literárním vývoji. Šalda se kloní k názoru, že lumírovci přejímané cizí vlivy a hotové literární formy ohrozily a

zvrátily organický vývoj naší literatury v šedesátých letech, který se dal na základně realismu. Právě odtud vyplývá Šaldův požadavek organičnosti a hluboké souvislosti umění se životem i pro literaturu nejnovější. S problémem organičnosti úzce souvisí otázka cizích vlivů a souvislosti; Šalda si uvědomuje jejich působení, žádá však jejich přísný výběr a hluboké zpracování, takové využití, které nebude v rozporu s organičností českého kulturního vývoje. Je jenom důsledkem tohoto jeho postoje, že naopak usilovně bojuje proti nepromyšlenému a překotnému dovozu módního literárního zboží z ciziny, jak se to jeví hlavně v uvádění méněcenné francouzské dramatické tvorby nebo v kultu pařížské bulvární kultury u takového Václava Hladíka. Právě jeho dílo je Šaldovi typickým projevem nežádoucího kosmopolitismu. A že Šaldu samého nelze obviňovat, že by byl propadl jeho nebezpečí, že by ztratil smysl pro domácí kulturní hodnoty, toho důkazem je mimo jiné na př. jeho vřelý vztah k dílu Alšovu.

Vedle léků pro chorobný stav současné literatury, na které jsme už upozornili, vidí Šalda i další prostředky k jejímu ozdravení. Je to třeba požadavek správně organizovaného literárního života, který by se nesoustřeďoval jenom v kulturně překrvené Praze, ale těžil skutečné národní hodnoty i z důvěrného sblížení se životem na venkově. Konečně pak hlavní předpoklad zádrného rozvoje literatury spatřuje Šalda v tom, aby se básníci odpoutali v tvorbě od subjektivnosti, libovůle a autobiografičnosti, má-li se skutečně dojít k požadované organičnosti a zákonitosti. Je příznačné, že se právě tento poslední pojem objevuje jako nejčastější ze všech jeho postulátů.

Konkrétně se tyto Šaldovy zásady projevují v tom, proti komu ve svých kritikách bojuje a koho naopak schvaluje nebo přijímá jako jev kladný či dokonce směrtohorný. Jeví se to na jedné straně na př. v odmítání nezávazné, rozplzlé náladovosti J. Opolského, v polemikách proti pohodlné, protože paušální skepti V. Dyka, která se nikde nedobírá kladných hodnot, nebo v boji proti nešlechtěnému, siláckému naturismu J. Holého, jako na druhé straně v bezvýhradném ocenění významu P. Bezruče, v sympatiích k dílu Macharovu, jež bořilo tradiční představy o povaze dějinného vývoje, a konečně i ve výkladu díla Březinova, v němž se snaží zdůraznit jeho lásku k bližnímu a kult života.

Avšak přes to, že správně rozpoznal stav současné literatury a navrhl cesty k jejímu sblížení se životem, přes to, že se dokonce někdy i přiblížil estetice realismu a napomáhal vším tím nesporně pokrokovým silám literatury, přece jenom je jasné, že Šalda nepostřehl nejhlubší příčinu zjištěné krise a nenalezl skutečně účinnou nápravu. Příčina toho je v nekonkrétním, obecném pojetí obou jeho ústředních požadavků: životnosti a zákonitosti. Je třeba se zeptat, jaký život měl kritik na mysli, s jakého hlediska jej chtěl mít zobrazován, jakou to nadosobní zákonitost vlastně doporučoval. Na tyto otázky však Šaldovo dílo nedává v této době jasnou odpověď, a ani ji dát nemůže. Vyplývá to ze Šaldova celkového ideologického postoje. Je mu cizí progresivní společenská ideologie, ale na druhé straně se nechce ztotožnit s ideologií rozkládající se buržoasie; usilovně se snaží uhájit pro sebe individuální názorovou základnu. A protože se tedy svým postojem nezotožňuje plně se žádnou společenskou ideologií, nemůže vidět život ani požadovat jeho zobrazení jinak než nekonkrétně a obecně. Vytvoření takové zcela nezávislé názorové základny není však možné, a proto má jeho individualismus nutně mnoho prvků

buržoasní ideologie, kterou nelze zcela odhodit bez úplného přechodu do druhého společenského tábora.

Individualismus tedy zůstává i v tomto období Šaldovou nejvlastnější názorovou základnou, na níž si vytváří svou představu básníka, individualismus ovlivňuje i jeho poznávací metodu a dává mu hodnotící měřítko. Podle této představy je pravý básník „tvůrce nejnižších visí“, které nemají vzor ve skutečnosti. Takový básník stojí u Šaldy na nejvyšším stupni literárních hodnot, zatím co ostatní, kdož ve své tvorbě sledují jiné cíle, jsou jenom spisovatelé nižších kvalit. Takového básníka pochopit a vyložit může jenom kritik, který je mu aspoň zčásti sourodý, a cesta, jíž ho poznává, je intuitivní. A má-li ho hodnotit, nezbyvá kritikovi, který nechce nebo nemůže posuzovat podle norem, jež by mu dávala společenská ideologie, než aby nacházel kriteria sám v sobě. Je zřejmé, že se v tomto pojetí básníka i kritika, které vyrostlo ze Šaldova společenského a ideologického zařazení, uplatnila svým neblahým podílem také současná úpadková, „duchovědně“ orientovaná literární theorie. Právě v ní našel Šalda thesis, že vše, co nesouvisí s vnitřní visí básnickovou, totiž to, co duchověda shrnuje do vysmívaného pojmu tendence, je vždycky „jenom firma, která se věší z vnějška na dům — ale základů domu, jeho konstrukce a vnitřního organismu se nedotýká“, a že je to něco méněcenného, „daň, kterou platí básník své době a jejím . . . táborům, do nichž se dostal jako člověk“. Od této these je už pak jenom krok k tomu, aby kritik od sebe ostře odlišoval a zásadně rozdílně hodnotil díla, která mají těžiště v estetické stránce, a díla, jejichž těžiště je ve zvládnání aktuální společenské problematiky. Právě na tomto nekonkrétním a nehistorickém chápání estetické stránky a na jejím nesprávném odtržení od stránky ideové se metodologicky zakládá Šaldův pokus o syntetické zvládnutí Moderní literatury české z r. 1909 a jeho důsledky se projevují i v kritikách, pojatých do našeho souboru. Tak z domácích autorů vysoko hodnotí Březinu jako básníka vývojově směrdatného, ačkoli literární vývoj se dál vlastně ve znamení reakce proti jeho dílu, i nadsazuje význam Růženy Svobodové, z cizích básníků pak přeceňuje na př. Maeterlincka a Przybyszewského. Naproti tomu zase projevuje hrubé nepochopení některých, hlavně starších, domácích spisovatelů. Protože je mu už cizí a vzdálený jejich estetický záměr a společenská hodnota jejich díla ho nezajímá, ba je mu právě znakem jejich nižší úrovně, dochází k svým příkrým odsudkům. Týká se to především Tyla, Čecha a Jiráska. Tyla měří svou představou básníka, které dobře vyhovoval Máchla, tím oba staví do nesouměřitelného protikladu, ačkoli postřehuje jejich společnou dobovou podmětnost, a zneváží Tylovo dílo právě tím, že vidí těžiště jeho tvorby mimo její společenskou účinnost. U Čecha se dá svést nechuti k jeho veršové rétorice a upře mu jakýkoli význam jako společenskému mysliteli. A podobně u Jiráska se neptá po společenském smyslu jeho hry, zaměřené proti národnímu nihilismu u mládeže, stačí mu k odsudku, že hrdinové hry nevyhovují jeho představě dramatických postav, jak si ji odvodil, třebaš to výslovně neříká, z postav současného psychologického dramatu. Ze všeho je vidět, do jaké míry také mohla zklamat Šaldova kritická metoda, kterou jsme se zde pokusili charakterizovat v její protikladnosti, v jejích kladných i záporných výsledcích.

Z tohoto závěru je snad s dostatek jasné, že smysl úplného vydání Šaldovy kritické tvorby, v němž pokračuje tento svazek, není v tom, aby byl Šalda vy-

zvedán jako neproblematičtý vzor kritika; jeho četné a vážné omyly ovšem zase nejsou s to zcela zastířit sílu jeho osobnosti, jeho celkovou uvážlivost a smysl pro odpovědnost. Spíš vidíme v jeho díle dokumentárně cenný komentář k dějinám české literatury od devadesátých let; domníváme se, že má význam uvědomit si právě na odrazu literárního vývoje v Šaldově kritické tvorbě, jakých bojů bylo třeba, jakými oklikami, často marnými, se musel tento vývoj brát, než se mu otevřela cesta k přítomnosti.

Co se týče vydavatelské techniky tohoto svazku, je zcela ve shodě se zásadami, jež byly propracovány a vysvětleny při vydávání předchozích svazků. Změny, které vydavatel provedl mimo obvyklou úpravu textu, jsou tyto: str. 52, ř. 6: *těmito m. těmato*; 67, ř. 13: *aby ji byli m. aby mu byli*; 144, ř. 14 zdola: *propůjčovala m. propůjčovaly*; 198, ř. 2 zdola: *aby zisk m. ale zisk*; 258, ř. 7 zdola: *poškodil m. nepoškodil*; 260, ř. 3: *neměly m. neměli*; ř. 4 a 5: *měly m. měli*; ř. 9: *ony ... dovedly m. oni ... dovedli*; 308, ř. 17 zdola: *posledními ... písněmi m. posledními ... písněma*; 359, ř. 19: *je pomínout m. ho pomínout*; 379, ř. 5 zdola: *na něž m. na něhož*.

Za pomoc při přípravě tohoto svazku děkuje vydavatel příteli prof. dr. Felixu Vodičkovi a své ženě dr. Vlastě Dvořákové.

Str. 17 — Vira kulturní. Novina I, str. 1—5. — *Str. 17: marola — vrtoch.* *Str. 18: lege artis* — podle zákona umění. *Str. 19: Proserpina* — bohyně podsvětí, *Apollo* — bůh čistoty, světla, umění. *Str. 22: wanderjahre* — leta putovní; narážka na Goethův román o Vilému Meisterovi.

Str. 24 — Literární centralisace. Novina I, str. 81—84. — Otištěno v rubrice *Naše literární bolesti s poznámkou, že je to příspěvek spisovatele, „který nechce být prozaitní jmenován“.* Později se Šalda k autorství výslovně přihlásil, viz zde str. 401. — *Str. 27: frondérství* — odbojnictví; *per longum et latum* — zešířena a zdlouha.

Str. 29 — Josef Kajetán Tyl. Novina I, str. 84—86. — Ve Vinohradském divadle byla k Tylovu jubileu provozována Paličova dcera v režii Kamprové. — O Šaldově nesprávném výkladu a hodnocení Tylova díla, které vyplývá z odtrhování estetické stránky od ideové společenské účinnosti jeho tvorby, viz blíže v úvodu těchto poznámek.

Str. 33 — Nová česká poesie. Novina I, str. 116—121. — *Kruh českých spisovatelů* — V letech 1897—1899 vydal Máj (viz zde pozn. ke str. 145) anthologii Česká poesie XIX. věku. Mladší spisovatelé, jejichž tvorbu opomínila konservativní redakce anthologie, sdružili se proto v Kruhu, aby mohli lépe a organizovaně zasahovat do literárního života. Za vedení Dykova, Sezimova, Hilbertova a Kamprova organizovali divadelní akce (viz o tom Kritické projevy 6) a vydali sborník *Nové české poesie*. Později se připojili k literárnímu odboru *Umělecké besedy*, strhli na sebe jeho vedení a ovládli i besední časopis *Lumír*. *Str. 34: distinkce* — odlišnost; *dandies* — šviháci. *Str. 38: expektorace* — projev.

Str. 40 — O umělecké kultuře, umělecké mravnosti a francouzském vlivu u nás. Novina I, str. 271—276. — *Novákova odpověď* — Po vydání Macharových sbírek s antickými náměty vznikla o nich diskuse. Vytýkalo se jim hlavně, že jsou názorově ovlivněny Nietzschem a že antiku příliš idealisují. Šalda, který postřehl jejich význam v tom, jak Machar boří tradiční představy o vzniku křesťanství a o raném středověku, otiskl v *Novině I*, str. 203 a n. list, v němž Masaryk hájí Machara proti jeho kritikům. Při té příležitosti Masaryk také reagoval na výtky, že se hlásí k puritánské morálce. Hájí se, že nezaměňuje umění a mravnost a že má smysl pro umění, ne ovšem pro umění nejmladších, kteří předkládají pouhou pseudopafížskou fantastiku. Jejich úvahy o poměru umění a mravnosti vrcholí Masarykovi v požadavek, aby básník byl slušným a opravdovým člověkem. Konečně pak přechází k A. Novákovi, kterému se také nelíbí Masarykův prý jednostranný moralismus. Masaryk to chápe, protože Novák sám hřeší proti požadavku slušnosti, kterou Masaryk žádá od kritiků. V tom požadavku je obsaženo přání, aby kritik znal spisovatele, o nichž píše, aby neměnil svůj úsudek, neschovával se za slova a neprováděl chytráckou literární politiku. Právě Novákova politika je nemilý časový dokument, který se hodí do soudobé politické a mravní kaše.

Na Masarykův list odpověděl Novák v Přehledu 6, 1907—8, str. 505 a n. Masaryk prý nehodnotí jeho činnost podle etických principů, ale podle náhodně stanovených znaků z kodexu pouhé slušnosti, kterých užívají pedantické guvernanky. Přitom sám dobře práce Novákovy nezná a opisuje cizí úsudky. Masaryk nemá právo vytýkat někomu chytráckou politiku, když je sám ještě postříkáán slinami a blátem z honby za poslaneckým mandátem. Novákovi je lhostejná většina hodnot, pro které Masaryk obětova svou činnost vědeckou, literární a učitelskou.

Na Novákovu odpověď reagoval Čas, a to 23. 4. 1908 (č. 112, str. 2—3) článkem Literatura a život (sign. J. L. — podle sdělení Herbenova to není obvyklá šifra Jos. Laichtera, ale jiného spisovatele, který pod ní píše už delší dobu). Reaguje se zde proti Novákovu výměru literatury jakožto umění především slovního jako proti definici formálně estetické. Proti tomu se na citátech z Bělinského zdůrazňuje poznávací funkce umění a jeho ideovost. Pokud jde o poměr mravnosti a umění, namítá pisatel, že nelze mít jiná morální kritéria v umění a jiná v životě. Do oboru uměleckého zobrazení patří všechno, ale jak říká Tolstoj, osobní poměr umělcův k tomu, co zobrazuje, rozhoduje uměleckou bitvu.

Vývody J. L. doplnil potom Jan Herben v Čase 24. 4. 1908 (č. 113, str. 2—3) v článku Literatura a politika. Diví se Novákovu odsudku Masarykovy politické činnosti, protože všechna Masarykova činnost má jedinou vůdčí myšlenku: pozdvihnout národní úroveň. Cílem vědecké práce nejsou theorie, ale jejich provádění. Výsledků vědy se má zmocňovat život, ale hlavně politika, která je povinna „upravovat národu byt bezpečný, rozvoj zdárný a štěstí co nejobecnější“. Novák patří patrně do kasty těch učenců, kteří domněle svou kastu znesvětili, sestoupili do vřavy politických bojů. Ale neměl by přitom zapomínat, že Masarykův boj politický a vůbec boj za svobodu slova umožnil i Novákovi projevovat se veřejně v tom smyslu, za který by jinak byl v Čechách kaceřován. Str. 40: *homo homini lupus* — člověk člověku vlk. Str. 43: *decapitati pro crimibus* — sťatého za zločiny. Str. 47: *trapisté* — přísná náboženská řehole.

Str. 60 — *Otokar Březina. Kritický medailon*. Novina I, str. 545—549. — *Dionysos* — v řec. bájesloví původně bůh plodnosti, později vína. Str. 52: *absorbé en Dieu* — pohlcen Bohem. Str. 53: *mlunný* — elektrický. Str. 54: *conduct of life* — způsob života. Str. 56: *mesianistický* — vykupitelský.

Str. 67 — *Vilém Mrštík: Zlatá nit. Fragmenty a hrsl epigramů*. Novina I, str. 24—25. — Str. 57: *aplomb* — sebevědomí; *redivivus* — oživlý. Str. 58: *les extrêmes se touchent* — protivy se stýkají; *intransitivně* — nepřechodně.

Str. 60 — *Růžena Jesenská: Legenda ze smutné země*. Novina I, str. 25—27. Bez podpisu.

Str. 63 — *Růžena Svobodová: Povídky v XVIII. svazku Říthovy* [t. j. Václava Tilleho] *Žně z literatur*. Novina I, str. 27.

Str. 65 — *Quido M. Vyskočil: Modré hory*. Novina I, str. 56—58. — Str. 66: *poipourri* — směs; *sans gène* — bez studu. Str. 67: *fable convenue* — běžný výmysl.

Str. 69 — *Jan Jakubec: Geschichte der českischen Literatur a Arne Novák: Die českische Literatur der Gegenwart. V Amelangově sbírce Literaturen des Ostens in Einzeldarstellung*. Novina I, str. 86—88. — Str. 71: *milieu* — prostředí. Str. 72: *pretium non vile* — nemalá cena, odměna.

Str. 74 — *Hanuš Jellinek: Melancholikové. Studie z dějin sensibility v literatuře francouzské*. Novina I, str. 215—216. — Str. 76: *il assista* ... — byl svědkem.

Str. 78 — *František Odvalil: Joris Karl Huysmans. Vypsání jeho literární tvorby a její význam náboženský*. Novina I, str. 216—217. Nepodepsáno. — *Pascal et son temps* — Pascal a jeho doba. Str. 79: *A rebours* — v Moderní revui 1897 přeloženo s názvem Na ruby.

Str. 81 — *Vilém Mrštík: A. F. Pisemskij*. Novina I, str. 217—218.

Str. 84 — *Sebrané spisy Karla Hynka Máchy. Dva svazky Laichterových Českých spisovatelů XIX. století. Vydal Jaroslav Vlček. Kritická studie úvodní od Arne Nováka*. Novina I, str. 247—250. — *Šťastného* vydání Máchy je z r. 1906. Str. 85: *Knihou F. V. Krejčího* se myslí jeho K. H. Mácha, kniha o českém básníku z r. 1907. Str. 86: *ab ovo* — od vejce, t. j. od počátku.

Str. 89 — *Arno Dvořák: Kniže. Tři dějství*. Novina I, str. 252—253.

Str. 92 — *Josef Holý: Mračna. A. Piša v Brně*. Novina I, str. 343—345. — Str. 94: *neumannovské kapucínády* — Šalda se tu skreslujícím způsobem dotýká Neumannových kulturních gloss, otiskovaných r. 1907 v Moravském kraji; v jedné z nich Neumann upozornil mezi jiným i na formalismus próz Šaldových v polemice o Šaldovo působení ve Volných směrech. Viz o tom Kritické projevy 6, str. 302 a n. Str. 95: Přípomínkou Puchmajera a Hněvkovského chce Šalda v tomto případě naznačit stylovou neobratnost Holého, která připomíná počátky novočeského básnění.

Str. 97 — *Básně Josefa Merhauta. J. Otto v Praze*. Novina I, str. 345—347. — *Kaliban a Ariel* — postavy ze Shakespearovy Bouře; první symbolisuje přizemního, pudového tvora, druhý je čistý, vzdušný duch.

Str. 100 — *Leon Bourgeois: Solidarita. Aul. překlad Ant. Uhlíře. Laichterovy Oldžky a názory*. Novina I, str. 411—412. — Str. 101: *in parenthesi* — v závorce, mimochodem.

Str. 102 — *Zikmund Winter: Bouře a přeháňka. Dvě novely z historie pražské*. Novina I, str. 412—413. — *Species* — druh; *habitus* — ustrojení.

Str. 105 — *M. Kurt: Básně. Mor. Ostrava 1908. Nákladem Moravsko-slezské revue*. Novina I, str. 443—444. — *Homo novus* — nováček. Str. 106: *Macharova báseň* Pozdrav z domoviny v II. odd. Výletu na Krym.

Str. 108 — *Evžen Fromentin: Někdejší mistři. Díl I. Belgie. Přel. Václav Zedník* [t. j. Miloš Jiránek]. *Ve sbírce Dráhy a cíle*. Novina I, str. 504—505.

Str. 110 — Oscar Wilde: *Zločin lorda Arthura Savila; Strašidlo cantervillské. Z angličtiny přeložil Norbert Fomeš. K. Neumannové Knihy dobrých autorů.* Novina I, str. 507.

Str. 112 — *Myšlenky císaře Marka Aurelia. Přeložil, úvod a poznámky napsal Em. Peroutka. V Laichterových Otázkách a názorech.* Novina I, str. 536—537. — *Macharovy knihy* — myslí se jeho sbírky s antickými náměty; v *Jedu z Judey* je báseň *Večer Marka Aurelia* ve Vindoboně. Str. 113: *Stoika Epikteta* Rukověť mravních naučení. Přeložil a úvodem opatřil Fr. Drtina, Praha 1901; *Diatribai* — Rozhovory.

Str. 116 — M. Arcybašev: *Jitřní stíny; Hrůza. Dvě novely. Z ruštiny přel. Jan Stenharl. K. Neumannové Knihy dobrých autorů.* Novina I, str. 538—539. — *Tout comme chez nous* — všecko jako u nás; *haut-goût* — společenská smetánka; *last not least* — v neposlední řadě. Str. 117: *ad usum Sanini* — pro potřebu Saninovu; *taedium vitae* — omrzelost životem. Str. 118: Šalda míní rané „bosácké“ údobí Gorkého tvorby.

Str. 119 — *Davorin Trstenjak: Dokonalý učitel. Přeložil Adolf Šustr. Nákladem Zemského ústř. spolku jednot učitelských.* Novina I, str. 571—572.

Str. 121 — *Recitační večer Bezručův ve společenském klubu Slavii.* Novina I, str. 632—634. — *Před několika dny* — t. j. v říjnu 1908. Str. 122: *riposta* — šermířský protiútok. Str. 124: *daltonismus* — barvoslepost.

Str. 125 — Jan Jaroslav Bor: *Edvard Vojan. Kritické kapitoly. Hejda a Tuček.* Novina I, str. 665—666.

Str. 127 — Richard Jefferies: *Příhody mého srdce. Moje autobiografie. Přeložila Marie Jesenská. Ottova Anglická knihovna.* Novina I, str. 727—728. — Str. 129: *in margine* — na okraji.

Str. 130 — Maurice Maeterlinck: *Dvě loutková drama. Přeložila Marie Kalasová. Ve Světové knihovně. — Henrik Ibsen: Brand. Přeložil Karel Kučera. Dramatická báseň o pěti aktech. Ve Sborníku světové poesie.* Novina I, str. 729—731. — Str. 132: *homo duplex* — rozdvojený člověk.

Str. 135 — Jiří Mahen: *Balady. Piša v Brně. — František Taufer: Kočty. V Knihovně mladých autorů.* Novina II, str. 26—27. — Str. 136: *In der Beschränkung* ... — teprve v omezení se ukáže mistr a jenom zákon nám může dát volnost.

Str. 138 — *Divadlo. — Městské divadlo vinohradské.* Novina I, str. 28—30. — *Stoupenci secese* — Proti uměleckému vedení Národního divadla, představovanému eklektickým a kompromisním Gust. Schmoranzem, vznikla brzy po jeho nastoupení r. 1900 opovice. Byla soustředěna hlavně v Kruhu českých spisovatelů, kde ji vedli Hilbert, Dyk a Kamper. Ve spojení se stoupenci bývalého ředitele Nár. divadla

F. A. Šuberta se jim podařilo prosadit zřízení druhé pražské scény na Vinohradech. Jejím ředitelem se stal Šubert a dramaturgem Kamper. Snahy uměleckých vedoucích Vinohradského divadla se však brzy dostaly do rozporu s komerčními hledisky provozního družstva, složeného z vinohradských kapitalistických podnikatelů, a došlo k otevřenému konfliktu, jehož se účastnil i divadelní personál stávkou. Viz dále str. 239. — Str. 139: *případ Balákův* — míněna Baláková fraška *Terna*, hraná za éry Schmoranzovy na Nár. divadle. Srov. V. Tille, *Činohra Národního divadla od r. 1900 do převratu, 1935*, str. 137. *Raison d'être* — oprávnění. — Str. 140: *Vrchlického Lady Godiva* prem. 24. 11. 1907, rež. Šubert. — Str. 141: *Lavedanův Markýz Priola* prem. 26. 11. 1907, rež. Kamper. *Wildův Vějíř lady Windermerové* prem. 5. 12. 1907, rež. Kamper. *Eskapáda* — odskok. — Str. 142: *Capusova Slečinka z pošty* prem. 14. 12. 1907, rež. Kamper. *Suffisance* — domýšlivost.

Str. 143 — *Abigail H. Horákové Páni; Karla Horkého Vodopád Giessbach.* Novina I, str. 59—60. — Prem. Horákové 9. 1. 1908, rež. Schmoranz, prem. Horkého 16. 1. 1908, rež. Kvapil. — Str. 143: *larmoyantní* — plačtivý; *repoussoir* — silně zbarvené popředí obrazu, aby vyniklo proti pozadí; *kondescendence* — shovívavost.

Str. 145 — V. Štechův *Deskový statek.* Novina I, str. 60—61. — Prem. 5. 1. 1908, rež. Štech. — *Máj* bylo sdružení spisovatelů, zal. 1887 příslušníky školy národní a lumírovské. Jeho zaměření bylo stavovské: měl chránit hmotné zájmy svých členů a podporovat vydávání jejich děl. Proto spolek založil i nakladatelství. Ve vedení spolku a nakladatelství rozhodovali spisovatelé druhého a třetího řádu; v době, do níž spadá tento svazek Šaldových projevů, obchodně zdatný V. Štech vydával v *Máji* převážně méněcennou konsumní beletrii. Str. 146: *apage, satanas* — odstup, satane. Str. 147: *qui pro quo* — záměna osob.

Str. 147 — *Stanislava Przybyszewského Zlaté rouno; Pierra Vebera Ruka nevěry; Tristana Bernarda Majorův sluha; Przybyszewského Pro štěstí.* Novina I, str. 93—94. — Prem. Przybyszewského 18. 1. 1908, rež. Táborský; prem. Vebera 25. 1. 1908, rež. Kamper; prem. Bernarda 30. 1. 1908, rež. Hlavatý; prem. Pro štěstí 31. 1. 1908, rež. Kvapil. Str. 148: *tutti quanti* — všichni podobní. Str. 150: *hors concours* — bez soutěže.

Str. 150 — *Suzanne Després v Noře a ve Viru; Pisemského Hořký osud; G. Esmannův Otec a syn; G. Esmannův Starý domov.* Novina I, str. 123—126. — Prem. Pisemského 11. 2. 1908, rež. Kvapil; prem. Esmanna 20. 2. 1908, rež. Seifert a 11. 2. 1908, rež. Hlavatý. Str. 153: *incest* — krvesmilství.

Str. 155 — *A. Jiráskova Samota; K. Jonášova Skvrna; Jaroslava Marie Má jest pomsta. — Tiskem: Jaroslava Marie Tristan.* Novina I, str. 184—188. — Prem. Jiráska 1. 3. 1908, rež. Kvapil; prem. Jonáše 9. 3. 1908, rež. Schmoranz; prem. Marie 20. 3. 1908, rež. Kvapil. — Str. 156: *Wage du* ... — měj odvahu se mýlit. Str. 157: *šamberkovský žánr* — veseloherní druh, založený na situační komice a pitvornosti postav. Str. 159: *travestie* — zesměšňující napodobení. Str. 160:

probité — poctivost. Str. 161: *Tristan* byl otištěn v *Moderní revui* 1908, roč. 14, sv. 20, str. 325 a n.; *proserpinský* — podsvětí.

Str. 163 — *Schnitzlerova činohra Život volá*. Novina I, str. 188. — Prem. 8. 3. 1908, rež. Jiříkovský. Str. 163: *gourmet* — labužník; *spacium* — doba, trvání. Str. 164: *den können wir ...* — toho můžeme spasit; narážka na závěrečnou scénu Goethova *Fausta*.

Str. 164 — *V. Dykova Ranni ropucha; K. Legerova veselohra V zakletém zámku*. Novina I, 221—223. — Prem. obou her 23. 3. 1908, rež. Kamper. Str. 164: *bluetka* — drobnůstka. Str. 166: *coûte que coûte* — stůj co stůj.

Str. 167 — *Roberta de Flers a Gastona Caillaveta Láska bdí*. Novina I, str. 253 až 254. — Prem. 4. 4. 1908, rež. Šubert. Str. 167: *beati possidentes* — blažení majetní; *Candide* — hrdina stejnojmenného Voltairova satirického románu. Str. 168: *matratzengruft* — žíněnková hrobka, v níž ležel ochrnutý Heine; *parfumerter Quark* — navoněný sýrček, hnůj.

Str. 168 — *Všichni tři od M. Kurta*. Novina I, str. 285. — Prem. 29. 4. 1908, rež. Seifert. Str. 169: *probatum est* — je vyzkoušeno, dokázáno.

Str. 169 — *Miguel Zamacois: Šaškové. Veselohra veršem o 4 aktech*. Novina I, str. 285—286. — Prem. 30. 4. 1908, rež. Kamper. Str. 169: *brío* — vzruch. Str. 170: *justus titulus* — ospravedlnění, oprávnění; *Pays de Cocagne* — pohádková země bezpracné hojnosti, Šlarafie.

Str. 170 — *E. Trévalova Válka bohů, drama o třech dějstvích; J. M. Barrie Velebníček, veselohra o pěti obrazech v překladě K. Muškově*. Novina I, str. 347—348. — Prem. Trévala 7. 5. 1908, rež. Steinsberg, prem. Barrie 28. 5. 1908, rež. Mušek. Str. 171: *kahal* — samosprávná židovská obec v bývalém Rusku a Ruském Polsku.

Str. 173 — *Gerharta Hauptmanna Bobři kožich, zlodějská komedie o čtyřech aktech v překl. Pavla Nebeského; Henri Becquova Pařížanka, komedie o třech aktech v překl. Hanuše Jelínka*. Novina I, str. 348—349. — Prem. Hauptmanna 12. 5. 1908, rež. Šubert, prem. Becqua 29. 5. 1908, rež. Kamper. Str. 174: *Divadlo Antoinovo* — založ. 1898 franc. režisérem André Antoinem, propagovalo naturalistická dramata a naturalistický jevištní a herecký styl.

Str. 175 — *Ludvika Fuldý Janek, veselohra o pěti aktech v překladě Bohdana Kaminského*. Novina I, str. 378—379. — Prem. 10. 6. 1908, rež. Seifert.

Str. 176 — *Františka Molnára Ďábel, hra o třech jednáních v překl. V. Štechově*. Novina I, str. 379. — Prem. 8. 6. 1908, rež. Štech.

Str. 177 — *Edvard Kučera: Manželství. Drama o třech dějstvích. Představení pořádané studentstvem ve prospěch pomníku Hany Kvapilové v divadle Variété 24. června [1908]*. Novina I, str. 413—414.

Str. 179 — *Molyl, veselohra o čtyřech aktech od G. B. Shawa v překl. Muškově; Smrt Odyssea, tragédie Jaroslava Vrchlického, nově studovaná a scénovaná*. Novina I, str. 541—542. — Prem. Shawa 27. 8. 1908, rež. Mušek, prem. Vrchlického 3. 9. 1908, rež. Steinsberg.

Str. 180 — *Triplepatte od Bernarda a Godfernauxa v překladě dra Jiřího Gutha*. Novina I, str. 542. — Prem. 22. 8. 1908, rež. Hlavatý.

Str. 181 — *Felixe Saltena Odjinud. (Tři aktovky: Hrabě; O život; Zmrtvýchvstání.) Z němčiny přeložil Bedřich Hlaváč. Režie J. Kvapilova*. Novina I, str. 572 až 573. — Prem. 19. 9. 1908. Str. 182: *tour de force* — silácký kousek.

Str. 183 — *F. A. Šuberta Drama čtyř chudých stěn; L. Stroupežnického Václav Hrobčický z Hrobčic*. Novina I, str. 632—634. — Premiéry 3. 9. a 12. 9. 1908, rež. Šubert a Štech.

Str. 185 — *Intimní divadlo recte Švandovo divadlo na Smělově: Abigail H. Horákové Jarní vody. Veselá hra o čtyřech aktech. Režie Jos. Strouhalova*. Novina I, str. 606—607.

Str. 187 — *Louškáček. Fantastický balet s hudbou P. I. Čajkovského. Upravil a vystavil Achille Viscusi*. Novina I, str. 638—640. — Str. 188: *pas* — taneční krok, tanec; *Cinna* — tragédie Corneillova; *fosilie* — zkamenělina.

Str. 190 — *Arna Dvořáka Kniže. Drama o třech dějstvích. Režie G. Schmoranzova*. Novina I, str. 661—663. — Prem. 22. 10. 1908. Str. 190: *praejudicium* — předseudek.

Str. 195 — *Williama Shakespeara Komedie plná omylů. Přeložil J. V. Sládek. Režie Jaroslava Kvapila; Ladislava Stroupežnického Zvíkovský radásek. Veselohra o 1 dějství. Režie Jakuba Seiferta*. Novina I, str. 694—697. — Premiéry 26. 10. 1908. Str. 195: *v patnáctém sešlité ...* — Novina I, str. 472—473. *Meiningenští* — herecká družina vévodského dvorského divadla v Meiningen, činná v letech 1874 až 1890. Režie jejich představení pracovala s detailní historickou věrností výpravy a kostýmů. Str. 197: *cum grano salis* — s jistou rezervou. Str. 199: *à part* — stranou, pro sebe. Str. 200: *mutatis mutandis* — s obměnou.

Str. 200 — *Paul Bourget a André Cury: Manželství z rozvodu. Hra o třech dějstvích*. Novina II, str. 29—31. Prem. 14. 11. 1908, rež. Seifert. Str. 202: *ultramontán* — oddaný Římu.

Str. 204 — *Z deníku českého spisovatele*. Novina I, str. 30—31. — Šalda reaguje na Dykovy Poznámky, otiskované v *Pokrokové revui*, a to v roč. 4, 1907—8, na str. 113, 115, 117 a 182. Pokud jde o *žirování a májové daně*, vysvětlil věc Jan Herben v *Besedách Času* 13, 1908, str. 15 a n. Vyzval dvakrát k I. máji čtenáře o dobrovolné půjčky ve prospěch Času. Vedle toho si vypůjčil na směnky od ně-

kolika přátel. Tyto půjčky i směnky byly později převedeny jako půjčka družstvu, které 1905 převzalo Čas od Herbena. Všecky půjčky se proplácely obvyklým způsobem ve lhůtách. O chystaném daru nevěděl Machar ani veřejnost. Jeden spisovatel totiž vyzval nejbližší přátele, aby se Macharovi složili na cestu do Říma, který si přál vidět. Celá věc se zveřejnila teprv útokem Dykovým a poznámkou Noviny.

Str. 205 — V našem prospektě ... Novina I, str. 63—64. — Odpověď na Dykovu poznámku v Pokrokové revui 4, 1907—8, str. 183 a n.

Str. 207 — Viktor Dyk, přijímám gentleman. Novina I, str. 64. — Odpověď na Dykovu glossu v Lumíru 36, 1908, str. 191. — Str. 208: *platonická instance, síť* ... — pomyslná instance, budíž ...

Zase kousek Dyka. Novina I, str. 127—128. — Odpověď na Dykovy Poznámky v Pokrokové revui 4, 1907—8, str. 239. Dyk se zde zabývá hlavně otázkou hodnoty svého Prosince. Je prý Šaldovou povinností dokázat, že knihy cenou neodměněné byly lepší než Prosinec. Není vinou Dykovou, jestliže o cenu nekonkurovala díla podle Šaldova mínění lepší. Pokud by pak měl být přesvědčen z kritik svých stránek, že Prosinec cenu nezasluhuje, podotýká Dyk, že spisovatel má právo se mylit v posuzování svého díla. Ostatně o Prosinci psali i příspěvatelé Noviny, a to velmi slušně, takže Dyk nabyl přesvědčení, že se může o cenu ucházet. Kromě toho konkuroval vedle Prosince i Milou sedmi loupežníků. Proto Šalda bude musít dokázat, že i tato kniha je horší než ostatní cenou nepoctěné knihy. Nedokáže-li to, může si o něm Dyk leccos myslet. — Str. 218: *Tartuffe* — typ pokrytce ze stejnojmenné hry Molièrovy.

Str. 209 — Viktor Dyk soudcem sebe samého. Novina I, str. 160. Bez podpisu. — Konfrontovány citáty z Pokrokové revue 4, 1907—8, str. 184 a 176.

Starý nebo mladý národ? Novina I, str. 191. — V Lumíru 36, 1908, str. 237 a n. polemizuje Dyk proti thesi o novém národě. Po r. 1620 národ nezahynul, žil dál; ačkoli žil jako neuvědomělá masa, přece jen měla tato masa svou slovesnost. I v tom, že dnes bojujeme s historismem, je důkaz, že cítíme souvislost s národem, který proto nemohl být mrtev. Museli jsme sice na sklonku 18. století začínat znovu a kultura byla u nás vybudována narychlo a s neblahými příznaky kvapu a parvenuovství; ale říci to o kultuře je něco jiného než mluvit o literárních a politických dějinách. Národ může být bez kultury, a přece může mít své literární a politické dějiny.

S dovolením tedy zase kousek Dyka. Novina I, str. 445—446. — Odpověď na Dykovu glossu z Lumíra 36, 1908, str. 431 a n. Dyk zde odmítá Šaldovu charakteristiku svého vztahu k Holému. Vytkl jenom význam a váhu Holého poesie jako reakci proti extrémům poesie vyumělkované a formalistní, ale to neznamená, že žene literaturu na cestu, kterou jde Holý. Tvorba jednotlivcova nesmí být nikdy všeobecným zákonem; to platí na př. i o Březinovi. Pokud jde o estétství, Dyk připouští skutečný typ umělce, jemuž estétství je jedinou formou života. Ale kulturní pokrok není v tom, jestliže se estétství jenom napodobí. „Estét, který po pathetickém slovu se své výše dovede se hašteřit tónem hokyně na trhu, vzbudí jen můj

útrpný smích: více smyslu pro styl života, milá hokyně!“ V děláni reklamy vyznají se jinde: Šalda může dovedně děláni reklamy pozorovat zblízka. Konečně vytýká Dyk, že Šalda je naprostý ignorant také ve směru politickém, jestliže Dyka označuje za radikálněcího literáta. Ostatně by byl Šalda v politice třeba pro čerta, kdyby se mu to hodilo právě do krámu. Str. 210: *grassiruje* — bují; *sit venia verbo* — s prominutím.

Str. 211 — Satirické zbraně V. Dykovy. Novina I, str. 447. Bez podpisu.

Str. 212 — V. Dyk apoštolem taktu a noblesy. Novina I, str. 447. — Dykův Červencový feuilleton vyšel v Lumíru 36, 1908, str. 474 a n. a je adresován nově nastupujícím vysokoškolákům. Jeho výpad na *Sovu* v Přehledu I, 1902—3, str. 362 a n. (Glossy k psychologii české polemiky). Pokud jde o činnost Neumannova v Moravsko-slezské revui, je Šalda opět nespravedlivě ukvapený. Holý tam naopak má příležitostně poznámky o členech Šaldova okruhu; zejména pak otiskl ve 4. roč. 1908, str. 318 a n. veršovanou satiru Kulturní poslání salonu paní Růženy Svobodové. — *Mravní kasuistika* — církevní nauka, jak aplikovat obecné mravní zásady na jednotlivé případy praxe; umožňovala velikou pružnost a tolerantnost tam, kde to bylo v zájmu církve.

V posledním Lumíru ... Novina I, str. 608. — Odpověď na Dykovu drobnou poznámku v Lumíru 36, 1908, str. 528.

V posledním Lumíru ... Novina I, str. 640. — Šalda reaguje na Dykův *Feuilleton o Františku a Vavřínci* (Lumír 37, 1909, str. 35 a n.). Dyk vysvětluje, že ze Šaldova jména vypustil úmyslně X., protože se pokusil vyzkoumat protivníkovu podstatu. Zjistil, že se Šalda projevil, jak tužil: jako rozhodný humorista; našel totiž pro Dyka správné a vítězné Vavřínce.

Str. 213 — Josef Holý ... Novina I, str. 445. — Šalda odpovídá na drobnou poznámku J. Holého v Moravsko-slezské revui 4, 1908, str. 374. Holý zde připomíná, že jej r. 1906 usvědčil ze lži, ale Šalda buď moudře mlčí nebo se mstí jinak. Tímto usvědčením myslí Holý svůj článek v Mor.-slez. revui 2, 1906, str. 218 a n. Zde uvádí prohlášení, v němž podepsaní L. Křikava a S. K. Neumann dosvědčují, že byl Šaldou výslovně pozván k účasti na chystaném almanachu Mánesa jako „přední representant mladé generace“.

Josef Holý ... Novina I, str. 765—767. — Na předchozí Šaldův útok odpověděl Holý v Mor.-slez. revui 5, 1909, str. 42 a n. tím, že rekapituloval především spor o pozvání k účasti na almanachu Mánesa. Trvá na tvrzení o Šaldově lži. Dále vyvrací Šaldovo prohlášení, že měl od počátku k jeho veršům odmítavý postoj. Šalda odmítl jeho sbírku r. 1902, a přece ho o příspěvek žádal r. 1903. Vedle toho uznal Šalda jeho talent v referátu o sbírce Padavky. Šalda dělá veřejné mínění, má za sebou celý realistický štáb a všichni se bijí za něho z vypočítavé literární politiky. Jediný Dyk bojuje proti němu. Šalda je literární dobrodruh; nedovede správně vidět a posuzovat dílo. Je také špatný básník a jeho styl je obrazem jeho charakteru. — Str. 214: Ve sbírce *Adamovské lesy* z r. 1905 otiskl Holý báseň Svatba. Stylizuje se v ní do postavy vozky, který veze k oddávkám svou bývalou milou. Uvažuje zde o lásce, desilusi, měšťácké morálce a vplétá do veršů průhledné narážky na R. Svobodovou, na př.:

Mám ten nůž? Co mě to rozrývá?
Slobodka se hezky usmívá.
Pil jsem. Kuplířka. Nuž pojedem?
Miládečko, pěkně ti to sluší!

Nůž? Tím doma zakrojím si chleba.
Slobodka se tomu směje třeba.

Po uveřejnění sbírky bylo proti Holému, tehdy profesorovi dívčího ústavu, zavedeno disciplinární vyšetřování a celá věc takto nabyla povahy veřejné aféry. Holý se pokoušel vysvětlovat svůj umělecký záměr, na př. v Čase 23. 2. 1906, kde prohlašuje, že neměl na mysli žádné určité osoby. Do polemik o Svatbu pak zasáhl s několika druhy i Šalda Zaslánem, které je otištěno zde na str. 443. — Str. 215: *Snilkem* v Podzemním Rusku myslí Bezruč patrně Korolenkovu knihu Děti podzemí.

Str. 216 — *Advokátem pošramocených literárních existencí* ... Novina II, str. 64. — *Milan Fučík* napsal 1907 do Týdne denunciantský článek proti profesorům, kteří vydali k volbám provolání. Strpěl však, aby za tento článek byl pronásledován redaktor Týdne Řezníček, a sám hlasoval, když měl být proto Řezníček vyloučen ze spisovatelského spolku Máj. Dále psal obojace o' Haně Kvapilové: v divadelním listu Máje pochvalně s plným podpisem, v klerikálním Týdnu hanoživě pod neprůhlednou a zapíranou šifrou. Na základě toho obvinil K. Horký Fučíka veřejně z nečestného jednání (viz Extrakt špíny, Nár. obzor z 3. 8. 1907) a byl jím za to žalován. Přelíčení komentoval Dyk v Pokrokové revui 4, 1907—8, str. 313. Omlouvá Fučíkovo chování u soudu jako neobratné, soud podezřívá ze zaujatosti. Co se vytyká Fučíkovi, to prý spáchal na př. i Šalda svým dvojakým psaním o Vrchlickém a svým chováním při podpisu divadelní brožury Kruhu (o tom viz Kritické projevy 5, str. 222 a n.).

Holého se zastal Dyk, a to proti Šaldovi v Pokrokové revui 4, 1907—8, str. 581, a pak i proti Bezručovi v Lumfru 37, 1909, str. 133 a n. (Feuilleton o bardech). Nezáleží prý na tom, zda má Holý pravdu v tom, co říká o Bezručově závislosti na své poesii (Dyk sám se domnívá, že pravdu nemá). Ale Bezruč jako bard svého národa místo aby velkoryse věc přešel, stěžuje si tak, že to vypadá, jako by z něho mluvilo záští ohroženého konkurenta. Bezručovi se nesluší drát se o originalitu. Jestliže psal soukromě Šaldovi, dělal to jistě jen proto, aby ten za něho veřejně intervenoval. Jako básník se Bezruč odmítl, ale nyní se ozval tak, jak to nikdo neočekával. — Str. 216: *rabulistika* — násilnictví.

Str. 217 — *Nepěkný fiklařský kousek* ... Novina I, str. 447—448. — Šalda odpovídá na Horkého feuilleton v Národním obzoru 2, 1907—8, č. 30, str. 1—2, kde Horký persifluje Šaldovu báseň Příjezd do Prahy (otištěna v Novině I, str. 329 a n.; báseň je věnována R. Svobodové). *Horkého báseň* Mé vlasti vyšla v Besedách Času 10, 1905, str. 25.

Str. 218 — *Literární jezovítství čili případ K. Horkého*. Novina I, str. 478—480. — Na předchozí Šaldovu polemiku odpověděl Horký v Nár. obzoru 2, 1907—8,

č. 34. Obsah jeho odpovědi podává Šalda podrobně v této replice. — Str. 219: v Moderní revui 18, sv. 20, 1908, str. 479 a n. odsoudil *Holého Mračna* Kamil Fiala.

Str. 220 — *Karlem Horkým* ... Novina I, str. 511—512. — Šalda vyvrací údaje Horkého noticky z Národního obzoru 2, 1907—8, č. 36, kde Horký zaujal stanovisko k předešlému vysvětlení Šaldovu. Horký prý poslal Šaldovi rukopis, který Šalda schválil, ale neotiskl pro nedostatek místa. Vrátil jej Horkému teprv na jeho vlastní žádost, tedy neodmítl jej sám jako nevhodný či slabý.

† *Josef Hlávka*. Novina I, str. 190—191. — Str. 221: *sui generis* — svého druhu.

Str. 222 — † *François Coppée*. Novina I, str. 351.
† *Jonas L. Lie*. Novina I, str. 476.

Str. 223 — † *Jan Nowopacký*. Novina I, str. 476.

Paní Růžena Svobodová ... Novina I, str. 416. Bez podpisu.

† *Jindřiška Slavinská* Novina I, str. 448. — Neštěstí bylo způsobeno koňmi, kteří se splášili při květinovém kursu, pořádaném na výstavišti.

Str. 224 — † *Leo Berg*. Novina I, str. 448. Bez podpisu.

† *Waller Leistikow*. Novina I, str. 477.

Architekt Josef Olbrich ... Novina I, str. 477.

Str. 225 — *V. A. Jung*, básník a feuilletonista český ... Novina I, str. 476.
Spisovatel Václav Vlček ... Novina I, str. 512.

Str. 226 — *Prof. František Krejčí* ... Novina I, 512.

Básník Vladimír Houdek ... Novina I, 575.

Str. 227 — *Lev Nikolajevič Tolstoj* ... Novina I, 544.

Literární historik Antonín Truhlář ... Novina I, str. 576.

Str. 228 — *Básník Otokar Březina* ... Novina I, str. 544.

Josef Uher ... Novina II, str. 31—32.

Str. 229 — *Velebný falsátor*. Novina I, str. 31—32. — Odpověď na Dostálovu glossu v Novém životě 12, 1907, str. 379. Feuilleton *Svobodové* vyšel v Hlídce Času 2, č. 41, str. 1—2 (6. 11. 1907). *Panegyrikem* Šalda míní knížku Marie Kavátové Naši básníci, Nový Jičín 1904; o Dostálovi zde na str. 81 a n.

Str. 230 — *Páter Dostál-Lutinov* ... Novina I, str. 160 — Dostál reagoval na předchozí Šaldův výpad v Novém životě řadou gloss, otištěných na str. 432 a n.

V *Časopise pokrokového studentska č. 5* ... Novina I, str. 96 — Odpověď na dvě glossy otištěné ve jmenovaném časopise roč. 11, 1907—8, str. 101 a n. *Aristides* — zde v přeneseném smyslu: spravedlivý člověk. *Komiliton* — druh (slovo ze slangu německých vysokoškoláků).

Str. 231 — *Celých čtyřicet osm hodin poctivě počítaných* ... Novina I, str. 160. Bez podpisu. — Ve Venkově 3, 1908, č. 54 vytkl Hilbert Jiráskovi, že není spravedlivý k mládeži; duch jeho hry je jí nepřátelský. Jirásek odpověděl Zaslánem v Národních listech 5. 3. (č. 64) v tom smyslu, že mládí nikdy nepodceňoval. Šlehy v Samotě nemíří proti mládí obecně a národní nihilismus vytyká jenom části mládeže. Jako ve svých historických pracích i zde vycházel ze životní skutečnosti. V odpovědi ve Venkovu č. 56 Hilbert trvá na svém stanovisku, že mladí lidé jsou ve hře vesměs nicotní, zatím co staří mají zřejmou autorovu lásku a oporu. Není zde jediné skutečně chápavé hodnocení mladšího světa, jediné postavy, která by nebyla pro autora předmětem hodným pokárání nebo smíchu. Hrou vyjádřil Jirásek své soukromé city, ale Hilbert ji hodnotil jako literární fakt. Závěrem omlouvá své rozčilení, jak to zachycuje Šalda ve své glosse.

Ironie a sentimentalita ... Novina I, str. 191—192. — Odpověď anonymnímu autoru v Lumíru 36, 1907—8, str. 282 a n. Str. 232: *přednáška Whistlerova Ten o'clock* byla otištěna ve Volných směrech 8, 1904, str. 21 a n. *Horribile dictu* — je hrozná říci.

Str. 222 — *Odměny z nadace Turkovy* ... Novina I, str. 192. — Nadaci založil 1893 arch. Al. Turek a měly z ní být udělovány odměny za vynikající díla českých malířů, sochařů a spisovatelů všech oborů. Odměny uděloval sbor obecních starších na návrh městské rady. Ale sbor i rada měly být vázány návrhy, jež učiní komitét sestavený ze zástupců techniky, Akademie, Uměl. besedy a Svatoboru.

Str. 233 — *Dodatkem ke glosse o nadaci Turkově* ... Novina I, str. 223—224. *Národní divadlo do Vídně*. Novina I, str. 223.

Str. 234 — *Omáčka bez perel i omáčka bez jichy*. Novina I, str. 224. Bez podpisu. — Odpověď na glossu Zvonu Perly v omáčce (roč. 8, 1908, str. 444). Je to montáž citátů ze Šaldy, Březiny, Karáska a Martena. Procházková báseň je otištěna tamtéž na str. 433.

Literární směšnost. Novina I, str. 256. Bez podpisu. — Procházkovy vysvětlení je ve Zvonu 8, 1908, str. 480.

Str. 235 — *Pan dr Arne Novák* ... Novina I, str. 255—256. — V závěru své odpovědi Masarykovi (viz zde pozn. ke str. 40) obrátil se Novák na Šaldu. Pokládal ho za přítele a psal od počátku do Noviny. Zato Šalda otiskl Masarykův list bez poznámky a bez výhrady, ačkoli mu nechal Masaryk na vůli, chce-li jej vůbec otisknout. Proto nepoužil Novák Šaldovy nabídky, aby otiskl svou odpověď v Novině.

Str. 236 — *Meditace* ... Novina I, str. 380. — *Clair-obscur* — šerosvit.

Str. 237 — *Ottův Slovník naučný* ... Novina I, 381—382. — Str. 237: Šaldovo heslo v OSN je ve sv. 9, str. 509. — *Mixtum compositum* — směs. Str. 238: heslo Bůh (OSN 4, str. 862) psal budějovický theolog Alois Jiráček, heslo Kant (OSN 13, str. 1055) prof. Josef Durdík, heslo Jan Nepomucký (OSN 13, str. 993) bubeneč-

ký kaplan Fr. Vacek. V hesle Rodin (OSN 21, str. 876) je umělec autorem veleben jako největší sochař Francie a jedním dechem napadán jako novotář pachtící se po sensaci a nesvědomitý pozér.

Str. 238 — *Kus naší kulturní bídý* ... Novina I, str. 444—445.

Str. 239 — *Aféra Městského divadla vinohradského* ... Novina I, 607. — K Šaldovu velmi objektivnímu vylíčení případu je třeba jenom dodat: Správní výbor použil jako záminky proti řed. Šubertovi zájezdu divadla do Vídně. Byl to zájezd zdařilý a podle svědectví K. Kamínka (Lumír 37, 1909, str. 36 a n.) zasadila se o něj tamní sociální demokracie, aby pranýřovala nacionální fanatismus vídeňských měšťáků, který překazil zájezd Nár. divadla. (Srov. zde str. 233.) Správní výbor na schůzi Šubertovi hrubě vytkl, že tímto zájezdem hledal svou osobní popularitu a zejména že finančně poškodil divadlo tím, že uspořádal představení ve prospěch podp. spolku Komenský, které bylo pasivní, a mimo to že spolku daroval 200 K. Nato Šubert podal demisi. Členstvo na znamení solidarity vyhlásilo dnem 25. 9. 1908 okamžitou stávkou a žádalo odstranění těch, kdož proti Šubertovi intrikovali. Vydalo dále provolání k veřejnosti, ve kterém napadalo komerční zájmy provozovatelů divadla.

Do stávky členstva zasáhly i politické strany, soc. demokracie a nár. socialisté. Soc. dem. sekretariát dokonce vydal pokyny pro vedení stávky. V dalším průběhu událostí však obě strany oportunisticky věci nechaly volný průběh.

Družstvo sice formálně propustilo celý personál, ale nepřerušilo vyjednávání. Umělecký soubor zatím pořádal akademie, aby zajistil peněžní prostředky na vedení divadla, které chtěl převzít do vlastní režie. Vyjednávání nakonec skončilo smírem a provoz v divadle obnoven 11. října, jak na to Šalda reaguje v následující poznámce.

Dramaturg Kamper se ve stávce choval obojetně: z počátku stál při Šubertovi, ale už 29. porušil stávkovou solidaritu a u družstva se obhajoval, že po celou dobu stávky vykonával svůj úřad.

Str. 240 — *Stávka personálu Vinohradského divadla* ... Novina I, str. 640. Bez podpisu.

Poslední číslo Filologických listů ... Novina I, str. 672. — Pražákova studie je otištěna v LF 35, 1908, str. 400 a n. Článek Doležalův v Archivu für slavische Philologie 29, 1907, str. 517 a n.

Str. 241 — *Leo Berg* ... Novina I, str. 64. Bez podpisu. *Co jest kulturní?* Novina I, str. 96.

Str. 242 — *Sebrané spisy F. X. Svobody* ... Novina I, str. 128. Nepodepsáno. *Literární frivolnost*. Novina I, str. 224.

Čím psal Svatopluk Čech? Novina I, str. 224. Nepodepsáno.

Slečna Iza Grégrová ... Novina I, str. 256. — Představení se konalo 11. 4. 1908, hru Vikové-Kunětické režisoval Kvapil. Grégrová už dva roky málo hrála pro nemoc.

Str. 243 — Parasiti Noviny. Novina I, str. 256. Bez podpisu. — Odpověď na útok v Časopise pokrok. studentstva 11, 1907—8, str. 127, kde šifra T. L. reagovala na Šaldovu glossu o časopise. Viz zde str. 230.

Volné směry ... Novina I, str. 288. — Poznámka, patrně Jiránkova, vyšla ve Volných směrech 12, 1908, str. 156.

Zola v českém rouše. Novina I, str. 288. Bez podpisu. — Zolův román vyšel pod titulem *Zkáza 1892* v překl. B. Frídy.

Český spisovatel a český jazyk. Novina I, str. 288. Bez podpisu.

Str. 244 — Kdo nechce myslit, začne citovat ... Novina I, str. 351. Nepodepsáno. — O. Theer reagoval na předchozí Šaldovu poznámku v Lumíru 36, 1908, str. 384.

Sacher-Masoch otec a syn a pan prof. Jaroslav Vlček. Novina I, str. 288.

Dojemná živost literární ... Novina I, str. 288. Nepodepsáno. — Šalda reaguje na Vyskočilovu kritiku Rožkových Deseti povídek o manželství a milování, otištěnou v Národních listech 17. 4. 1908, č. 107, str. 1. V úvodu zde Vyskočil útočí na mladou generaci, která opovrhne vším, co patří minulosti, vysmívá se odcházející generaci a znehodnocuje i práci svých současníků. Přímým důsledkem této podrypné činnosti je všeobecné znechucení. Pak následuje nadsazená kritika Rožkovy knihy.

Spolek bibliofilů ... Novina I, str. 350. Bez podpisu.

Str. 245 — Artěl ... Novina I, str. 350—351.

Artěl ... Novina I, str. 607. Nepodepsáno.

Kursy, přitlíš vysoko vyšroubované, klesají. Novina I, str. 351.

Str. 246 — § 19 liskového zákona zbrání proti literární kritice. Novina I, str. 351 až 352. Nepodepsáno. — V Novině I, str. 251 a n. otiskl Ot. Šimek odmítavý posudek Lešehradova souboru překladů ze západních básníků, Souhvězdí. Omylem nesprávně citoval jeden verš. Lešehrad se hájí úřední opravou. O věc vznikla ještě další polemika, viz zde str. 392 a n.

Březinova básnická kniha Ruce ... Novina I, str. 352. Bez podpisu.

V Národopisném museu československém ... Novina I, str. 380—381.

Str. 247 — Pěkné slovo o kulturních povinnostech dělnictva ... Novina I, str. 382 až 383. Nepodepsáno. — Šalda cituje téměř v úplnosti glossu, připojenou ke kritice hry Kurtovy a Trévalovy v Akademii 12, 1908, str. 382 a n.

Druhý český sjezd protialkoholní ... Novina I, str. 382—383.

Str. 248 — Nové překlady z Balzaca do češtiny. Novina I, str. 383.

Poesie objektivní nebo subjektivní? Novina I, str. 383. Nepodepsáno.

Studentský almanach 1908. Novina I, str. 416. Nepodepsáno. — Almanach redigovali Arnošt Lustig, Jiří Mahen, Jos. Rosenzweig-Moir a Gustav Šmejc. Mahen zde má Předehru k dramatu Theseus, Kraus studii Babel a studentstvo (návrh organizace na propagaci jazyka a kultury malých národů) a Šrámek prózu Prázdny.

Str. 249 — Pomník Henrimu Becquovi ... Novina I, str. 476. Bez podpisu.

Dopisy Julia Zeyera Karolině Světlé ... Novina I, str. 477—478.

Sjezd na ochranu památek v Praze 1908 ... Novina I, str. 478. Nepodepsáno.

Str. 250 — Jubileum Tolstého ... Novina I, str. 544. Bez podpisu.

Neruda nebo Houdek? Novina I, str. 575—576. Nepodepsáno. — Houdkovy verše otištěny v Přehledu 6, 1907—8, str. 583.

Str. 251 — Výstavu rodinných památek v Kollně ... Novina I, str. 576. Bez podpisu.

Prof. T. G. Masaryka Česká otázka ... Novina I, str. 640.

Hände. Gedichte. Aus dem Čechischen übertragen von Dr Emil Saudek ... Novina I, str. 640. Nepodepsáno.

Spolek pro pěstování písně ... Novina I, str. 672. Bez podpisu.

Str. 252 — Delle von Liliencron ... Novina I, str. 704. Bez podpisu.

Lote Fuller: Quinze ans de ma vie. Novina I, str. 704. Nepodepsáno.

Epilog redakční. Novina I, str. 768.

1909

Str. 257 — Hodnoly kulturní a mocnosti životní. Protest proti mnohému. Novina III, str. 16—18, 45—49, 80—83, 139—142, 177—180. — Str. 262: *Ex post* — dodatečně. Str. 263: *ad usum delphini* — pro potřebu mládeže, s vypuštěním závadných míst. Str. 264: *tout le reste* — všecko ostatní. Str. 270: *homousios a homousios* — bytostně podobný a bytostně jednotný; týká se věroučných sporů o podstatu Kristovy osoby mezi církví a t. zv. arianismem ve 4. stol. Str. 272: *Armáda spásy* — americká náboženská organizace pro podporu chudiny. Str. 273: *terre à terre* — přizemní, všední; *hedonistický* — smyslný, poživačný. Str. 274: *truism* — otřelá pravda; *kontradikce* — protimluv. Str. 275: *licentia poetica* — básnická volnost. Str. 276: *to genere* — podstatně. Str. 277: *panacea* — všelék.

Str. 278 — Spisy F. X. Svobody: I. Srdce její vzkvétalo vždy dvěma květy. Letní románek. U J. R. Vilimka. Novina II, str. 89—91. — Str. 279: *paradigma* — vzor; *la nuance, pas la couleur* — odstín, nikoli barva.

Str. 282 — Viktor Dyk: Píseň o urbě. Poznámky prostého čtenáře. Novina II, str. 122—126. Podepsáno Dr JPK. — Šaldovo autorství zdůvodňuje Pistorius ve své Bibliografii díla F. X. Šaldy, 1948, str. 151 a n. — Str. 284: *perspektiv* — dalekohled, kukátko. Str. 285: *Šipy* — humoristický časopis vydávaný Jul. Grégrem. Str. 287: *habituelní* — bytostný, zásadní.

Str. 289 — Ricarda Huchová a její Risorgimento. Národní listy 18. 2. 1909, č. 49, str. 1—2. — Podle zprávy Času 19. 2. 1909 byla část (zřejmě závěr) Šaldovy studie zabavena. Otiskujeme podle necensurovaného exempláře NUK.

Str. 295 — K. M. Čapek: *Kašpar Lén mstitel. Román. V Salonní bibliotéce.* Novina II, str. 213—215.

Str. 299 — Jaroslav Sutnar: *Svatopluk Čech zrcadlem češství. V Praze 1909. Nákl. Hejdy a Tučka. Stran 21.* Novina II, str. 218—220. — Str. 300: *vice versa* — naopak. Str. 302: *gongorism* — hledaný, temný, složitými obrazy přetížený styl, pojmenovaný podle špaň. básníka Luise de Góngory y Argote (1561—1627). V Archivu für slavische Philologie otiskl Sutnar v roč. 27—29 obsáhlou práci o Erbenově metrice.

Str. 303 — Jaroslav Sutnar: *Sv. Čech a F. X. Šalda. Stať obranná.* Novina II, str. 469—473. — Str. 304: Sutnarova informační studie Svatopluk Čechs Leben und Werke vyšla v Oesterreichisch-Ungarische Revue 12, 1897, č. 3—6. Str. 305: *explicite* — otevřeně; *quod erat demonstrandum* — což bylo dokázati. Str. 206: *le style c'est l'homme-même* — styl je sám člověk. Str. 307: *pline* — plivá. Str. 309: *summa summarum* — úhrnem. Str. 311: *kalkovská observance* — katkovské zaměření; Michail Nikiforovič Katkov (1808—1887) zprvu pokrokový publicista, do jehož časopisů psali Turgeněv a Tolstoj, později slavjanofil, nacionalista a obhájce absolutismu. Str. 315: *homérický smích* — hlučný.

Str. 318 — Božena Benešová: *Verše věrné i proradné.* Novina II, str. 279—280. — *Filistr* — šosák; *afiš* — návštěví, plakát.

Str. 321 — Fr. S. Procházka: *Pisničky kovářova syna; J. Spáčil-Žeranovský: Vjše a propasti; Emanuel z Lešhradu: Sny a bolesti; Jaroslav Svoboda: Naše Hakedama; Antonín Trjeb: Vodníkova nevěsta.* Novina II, str. 341—343.

Str. 325 — Karel Horký: *Hory a doliny se srovnávají.* Novina II, str. 345—347. Signováno JPK. — Str. 328: *Fliegende Blätter* — měšťácký humoristický časopis.

Str. 329 — F. X. Harlas: *Maliřství. Ve sbírce monografií České umění.* Novina II, str. 376—378. — Str. 330: *mediokrita* — prostřednost. Str. 331: *Fr. Žákavec*, Glossy k dílu Josefa Mánesa, *Volné směry* 11, 1917, str. 249 a n.

Str. 333 — *Hledá se umělecké zdraví a umělecká čestnost čili slovo o l. zv. moderní české lyrice náladové. In margine J. Opolského Pod tíhou života a J. Holečkovy Srbské národní epiky.* Novina II, str. 601—605. — Str. 339: *gigrláctví* — hejskovství.

Str. 341 — Fr. Taufer: *U lesní studánky; Kruh 1909. Nákl. autorovým v Boskovicích.* Novina II, str. 634—636. — Str. 343: *un homme simple* — prostý člověk.

Str. 345 — H. P. Berlage: *Grundlagen und Entwicklung der Architektur. Nákladem Julia Barda v Berlíně 1908.* Novina II, str. 664—669. — Str. 345: *schönheilsprofessor* — profesor estetiky; *kvietismus* — zde ve významu klid. Str. 347: *triangulovaný* ... — komponovány, řešeny do trojúhelníku a do čtverce; ... *sine qua*

non — nezbytná podmínka. Str. 351: *altruistní* — nesobecký. Str. 352: *Reprezentační dům* projektovali arch. Osvald Polívka a Antonín Balšánek. *Nové* (nynější Hlavní) *nádraží* postavil arch. Josef Fanta. *Stigma* — znamení.

Str. 354 — Johannes V. Jensen: *Die neue Welt. Essaye. Fischer v Berlíně. Stran 265.* Novina II, str. 698—700. — Str. 354: *Novákova studie* Nový Seveřan vyšla v Přehledu 8, 1909—10, str. 3 a n. Str. 356: *Argonaut* — plavec na lodi Argo, která se podle řecké báje vypravila do Kolchidy pro zlaté rouno; *Roosevelt* Theodore, v letech 1901—1909 prezident USA; *Hearst* William Randolph, nar. 1863, majitel největšího amerického tiskového koncernu. Noviny a časopisy jím vydávané jsou typ nejhoršího bulvárního tisku.

Str. 358 — *Laichterova Literatura česká XIX. století III, 2; K. Sabiny Na poušti.* Novina III, str. 57—59. Str. 359: *expresse* — výraz. Str. 361: *satte Tugend* — nasycená ctnost.

Str. 363 — *Divadlo — Henrika Ibsena Strašidla. Několik poznámek poněkud kacířských.* Novina II, str. 118—121. — Prem. 7. 1. 1909, rež. Kvapil. Str. 367: *pantragičká konvence* — názor o tragičnosti všeho bytí, celého světa.

Str. 368 — *Opožděná zmínka o Shakespearově Othellovi; Hilbertova Česká komedie; Wildova Florenská tragedie.* Novina II, str. 158—159. — Prem. Shakespeara 13. 12. 1908, rež. Kvapil; Hilberta 28. 1. 1909, rež. Schmoranz; Wilda 28. 1. 1909, rež. Kvapil. — Str. 370: z her zmíněných v poznámce byly provedeny na Vinohradech: Štolbova 1. 1. 1909, rež. Štech a Flersova 28. 1. 1909, rež. Štech; Kistmaeckers se hrál v Nár. divadle 16. 1. 1909, rež. Schmoranz.

Str. 371 — F. X. Svobodův *Podvrácený dub. Drama o třech aktech.* Novina II, str. 186—187. — Prem. 10. 2. 1909, rež. Kvapil.

Str. 372 — Karla Maška Král. *Tragedie v pěti dějstvích. (Zároveň vyšlo knižně u Topiče.)* Novina II, str. 280—281. — Prem. 2. 4. 1909, rež. Schmoranz. Str. 374: *requiescat in pace* — ať odpočívá v pokoji; *locus communis* — obecně známé místo.

Str. 376 — Božena Viková-Kunělická: *Dospělé děti. Veselohra o třech jednáních.* Novina II, str. 344. — Prem. 18. 4. 1909, rež. Seifert. *Feuilleton Vikové* O ženě vyšel v Nár. listech 49, 1909, č. 122, str. 1 a n. Poznámka o hře je zapojena do výkladu celého autorčina díla.

Guinona a Bouchineta Její otec; J. Klapky Jeroma Neznámý. Novina II, str. 411 až 412. — Prem. Guinona 7. 5. 1909, rež. Seifert, Klapky 22. 5. 1909, rež. Mušek. Str. 377: *quakeři* — nábož. sekta, rozšířená hlavně v Americe; hlásá úzkoprsou morálku.

Str. 377 — Ludwiga Thomy *Mravnost, veselohra o 3 aktech; Karla Želenského Oasa, veselohra o 3 aktech.* Novina II, str. 509—510. — Prem. Thomy 13. 6. 1909, rež. Schmoranz, prem. Želenského 26. 6. 1909, rež. Želenský. — *Simpliessimuské Grobheiten* — ... obhroublosti; *Simpliessimus* je hrdina stejnojmenného románu

H. J. Ch. Grimmshausena (1620—1676), který zobrazuje s překvapivým realismem život za třicetileté války. *Vis comica* — síla komiky. Str. 378: *muckr* — pokrytec; *Simplicissimus* — podle Grimmshausenova hrdiny nazvaný pokrokový politicko satirický časopis, vydávaný od r. 1896 malřem Th. Th. Heinem (o něm viz Kritické projevy 6, str. 228).

Str. 378 — *Flers a Caillavel: Buridanův osel, veselohra o 3 jednáních*. Novina II, str. 510. — Prem. 26. 6. 1909, rež. Štech.

Str. 379 — *Shakespearův Kupec benátský*. Novina II, str. 700—701. — Prem. 6. 10. 1909, rež. Kvapil.

Str. 382 — *Umění zapominati*. Novina III, str. 30—31, podepsáno *Pečorin*.

Str. 385 — *Pohádka o literárním charakteru českém*. Novina III, str. 126—128. Podepsáno *Pečorin*. — Str. 388: *peripatetické* ... — při chůzi.

Str. 389 — „*Samostatnost*“ a literární mravy české. Novina II, str. 159—160. — Šalda odpovídá na útok *Samostatnosti* 13, 1909, č. 11, str. 53 a n. Pokud jde o *Fučlka* a *Holého*, viz zde pozn. ke str. 216. Str. 390: Odmítavý polský posudek Dykovy hry vyšel v čas. *Przegląd polski* 1908, str. 363.

Str. 390 — *Firmě Dyk & Holý*. Novina II, 2. str. obálky 5. seš. — V Lumíru 37, 1909, str. 192 konstatoval Dyk, že jsou mezi Holého básněmi čísla, jež by se dala nazvat sociálními nebo nacionálními, a že tedy neměl pravdu Bezruč se svým úsudkem o Holém (viz zde str. 215). Soud o Holém nelze si vytvořit jenom po přečtení *Skokád*, ale na základě znalosti celého díla. Nejde o to, je-li Dyk advokátem pošramocených existencí, ale má-li pravdu. K té at' hledí i Šalda.

Současně s Dykem obrátil se na Šaldu i Holý; tamtéž str. 191. Opakuje svůj důkaz z r. 1906 o domnělé Šaldově lži a přechází na svůj spor s Bezručem. Vysvětluje věc tak, že Bezručovou závislostí na své poesii míní jenom Bezručovo převzetí veršové techniky. Pokud jde o básně *Svatbu*, at' si Šalda zvolí dva důvěrníky, jimž Holý se svými důvěrníky vyloží tuto intimní záležitost.

Str. 391 — *Spisovatelova zodpovědnost nebo nezodpovědnost za jeho figury a reky?* Novina II, str. 223—224. Nepodepsáno. — Šalda odpovídá na Dykův feuilleton *O duchu naší kritiky* v Lumíru 37, 1909, str. 230 a n. *Liguoriánství* — podle A. M. Liguorih, viz str. 482; *ubinam gentium vivimus* — kde to žijeme.

Str. 392 — *Dopis Osvětě lidu*. *Osvěta lidu* r. 14, 9. 1. 1909. — Šalda reaguje na poznámku V. K. Blahnika o záležitosti Lešehradovy překladové sbírky a jejího posudku v *Novině*. Viz zde str. 246.

Str. 393 — *Osvěta lidu* ... Novina II, 3. strana obálky 6. sešitu.

Str. 394 — *Pan Přemysl Plaček metakritikem*. Novina II, str. 288. Bez podpisu. — Plačkovy poznámky *Revise* kritik vyšly v *Přehledu* revuí 5, 1909, str. 159.

Časy se mění a lidé s nimi ... Novina II, str. 288. Nepodepsáno. — 20. března 1909 uspořádal klub *Slavia* společenský večer po Macharově přednášce o antice. Zprávu o večeru přinesl *Čas* 23. 4. 1909, č. 83, str. 5. Této noticky si povšiml *Přehled* 7, 1908—9, str. 502. Ironisuje se zde Šaldova účast na večírku a jeho recitace; pro přístě mu pisatel doporučuje, aby recitoval Macharovu *Modlitbu z Golgathy*: Ó bozi moji, nejsem žizniv slávy ...

Str. 395 — *Ke své přednášce o moderní literatuře české* ... *Čas* 15. 4. 1909, č. 104, str. 2. — Šalda reaguje na anonymní recenze své přednášky v *Národních listech* 9. 4. 1909, č. 99, str. 2 a ve *Dni* 10. 4. 1909, č. 100, str. 3. Referát v *Nár. listech*, jehož autorem byl Václav Hladík, vytkl Šaldovi, že za celou současnou literaturu považuje jenom úzký kroužek svých spolupracovníků a přátel. Ani slovem se nezmínil o Čechovi, Vrehlickém, Sládkovi, Holečkovi a jiných. Motiv tohoto jeho jednání je osobní hořkost spisovatele, zklamaného ve své tvůrčí činnosti; stal se chorobným fanatikem, porušil krásu a čistotu svého poslání kritika. Neměl předstupovat před širokou veřejnost s kázáním, které bylo určeno pro katakomby jeho sekty. — Poznámka ve *Dni* shodně vytýká předpojatost k těm, kdož nepatří k Šaldovu okruhu.

Str. 396 — *Václav Hladík* ... *Čas* 23. 4. 1909, č. 112, str. 9. — Na předchozí Šaldovu odpověď ozval se v *Nár. listech* 17. 4., č. 106, str. 1 a n., tentokrát už otevřeně, znovu Hladík. Opakuje výtky Šaldovy jednostrannosti a obviňuje ho dále z nedostatku slušnosti. Měl by odložit svou hašteřivost po zkušenostech, jež zažil, když několikrát proběhl ulicí, v níž do něho bušili literáti jinak mu blízcí. Vysvětluje-li své nadšení pro Svobodu Ruskinem, je divné, proč tak nečiní vzhledem k Raisovi, Mrštíkovi a Holečkovi, o nichž ve své přednášce nemluvil. — *Soubojový kodex* — pravidla chování při souboji. Str. 398: *Caton* — zde ve význ. přísný kritik.

Str. 398 — *Václav Hladík* ... *Čas* 27. 4. 1909, č. 116, str. 7. — Šalda odpovídá na Hladíkovo pokračování v polemice v *Nár. listech* 25. 4., č. 114. Hladík zde dokazuje, že Šalda měl k němu dříve kladný postoj.

Str. 399 — *Václav Hladík* ... Novina II, str. 351. Nepodepsáno. — Odpověď na Hladíkovo *Zasláno* v *Nár. listech* 28. 4., č. 117, str. 4, kde Hladík ohlašuje, že končí polemiku. Nevystupoval proti Šaldovi z osobních důvodů, ale měl odvahu ozvat se proti jeho teroru a hubu. Ještě jenom Šaldovi připomíná, že pochválil jeho feuilletony ve své recenzi *Jelínkových Melancholiků*.

Dr. Miloslav Hýsek ... Novina III, str. 64. Nepodepsáno. — V *Lidových novinách* 13. 11. 1909, č. 312, str. 1 a n. Hýsek postavil do kontrastu Novákovu zpracování dějin čes. literatury se Šaldovou přednáškou, která se „snažila být spíše výraznou, v hlediscích a úsudcích novou než klidnou a spravedlivou“. — Str. 400: *beaní* — žáci.

Str. 400 — *Má noticka o prof. Jaroslavu Vlčkově* ... Novina III, str. 95. Nepodepsáno. — Str. 401: *Masarykovy feuilletony o Dykovu Hackenschmidovi* vycházely v *Čase* 1905, č. 167, 168, 170, 171, 174, 177.

Str. 401 — *Opravdu svérázně, duchem a duší moravské literatury ...* Novina II, str. 607. — Str. 402: *Kleon* — athénský politik v 5. st. př. n. l., vůdce radikálně demokratické strany; byl znám jako neomalený řečník.

Moravsko-slezská revue ... Novina III, str. 95. Bez podpisu. — Šaldova odpověď na poznámku v *Mor.-slez. revui* 6, 1910, str. 26: Skoro citát z *Noviny*. Její pisatel Elgart-Sokol zde reaguje na předchozí Šaldův útok a vysmívá se jeho nároku na udávání směru v literatuře.

Str. 402 — *Sté narozeniny J. Barbeye d'Aurevilly ...* Novina II, str. 96.

Str. 403 — *George Meredith ...* Novina II, str. 414—415. — *Collage* — domek se zahradou.

Str. 404 — *Richard Muther ...* Novina II, str. 479—480.

Str. 406 — *Henri Cazalis ...* Novina II, str. 607—608. Nepodepsáno.

Dr. Eduard Lederer (Leda) ... Novina II, str. 516. Bez podpisu.

Dellev von Liliencron ... Novina II, str. 544. Bez podpisu. — Str. 407: *Kunerbuntes Epos* — pomíchaný, strakatý epos.

Str. 407 — *O zemřelém Dellevu von Liliencron ...* Novina II, str. 639. Nepodepsáno. — Výtah z článku Heinricha Spiero Liliencron-Legenden, *Das literarische Echo* 11, 1908—9, str. 1628 a n. — Str. 408: *Er war ...* — byl pravý hledač boha.

Str. 408 — *Josef Matějka ...* Novina II, str. 544. Nepodepsáno. — Matějкова Legenda (Úryvky z románu) byla otištěna v *Prémii Uměl. besedy* na r. 1908, str. 54 a n.

Prof. Arnošt Kraus ... Novina III, str. 32. Bez podpisu.

Str. 409 — *Anežka Čermáková-Sluková: Vzpomínky na Karolinu Světlou. J. Otto. Stran 320.* Novina II, str. 349—350.

Z Vinohradského městského divadla ... Novina II, str. 350. Bez podpisu. — O událostech předcházejících Kamprovo propuštění viz zde pozn. ke str. 239. Hra *Petra Dejмка* je biblická jednoaktovka Baltazarův kvas.

Str. 410 — *Pan Jaroslav Kamper, exdramaturg Vinohradského divadla ...* Novina II, str. 383—384. Nepodepsáno. — Šalda zaujímá stanovisko ke Kamprovu článku *Městské divadlo Král. Vinohrad* v *Lumfru* 37, 1909, str. 379 a n. — *Thermopyly* — soutěska, v níž r. 480 př. n. l. podleho spartské vojsko, vedené Leonidou, perské přesile.

Str. 411 — *O francouzském vlivu v naší literatuře ...* Novina II, str. 351—352. Bez podpisu. — Šaldův zásah do polemiky Dyk—Herben. Herben ve feuilletonu o Gogolovi (*Čas* 2. 4. 1909, č. 92, str. 2 a n.) vyslovil svou thési o vině lumírovců na odvratu našeho literárního vývoje od realismu. Dyk reagoval v *Lumfru* 37,

1909, str. 329 a n. (Feuilleton o svúdcích, Francii a dědici Nerudově.) Dyk nevěří v takovou moc osobnosti Vrchlického, že by byla mohla vyvolat tak zásadní zvrat v lit. vývoji. A ostatně co prý to bylo za realismus, jestliže se dal tak snadno podvrátit. Vlastní podstatu Herbenova názoru vidí v tom, že Herben jako Masaryk nemají rádi francouzskou literaturu jako domnělý výlupek špatnosti, frivolity a prázdnoty. Francouzskému vlivu se dá čelit, kdežto propagovaný vliv německý a hlavně ruský je mnohem nebezpečnější. Pro Nerudu prý právě nebylo prospěšné, že byl pod německým vlivem, který se v jeho feuilletonech časem projevuje maloměšťáckostí jeho zálib.

Str. 412 — *H. W. Longfellowa Piseň o Hiawatě ...* Novina II, str. 382—383. Bez podpisu.

Leonid Andrejev: Dni našeho života. Novina II, str. 412.

Str. 413 — *Jan Ferdinand Opiz ...* Novina II, str. 416. Nepodepsáno. — *Feuergeist* — ohnivý duch.

Stefan Zweig o Březinovi. Novina II, str. 447—448. — Zweigova stať vyšla v *Oesterreichische Rundschau* 19, 1909, str. 444 a n., v českém překladu pak v *Přehledu* 7, 1909, č. 39 a v Ločákově knihovničce č. 13.

Str. 414 — *Pokrokový názor na ženskou otázku.* Novina II, str. 448. Bez podpisu.

Str. 415 — *Z přeložené beletrie. Guy de Maupassant: Yvella. Svět. knihovna č. 720—721. Přeložil Pavel Projsa.* Novina II, str. 540. Nepodepsáno.

Marcel Prévost: Silné ženy. Díl I. Bedřiška. Přel. V. Ducháč. Novina II, str. 540 až 541. Nepodepsáno. — *Liaisons dangereuses* — nebezpečné milostné svazky; titul románu v dopisech, který napsal r. 1782 jinak nevýznamný franc. spisovatel XVIII. stol. Choderlos de Laclos. Jeho hrdinou je cynický světák a román míří proti sentimentální literatuře, ovlivněné Rousseauem.

Str. 416 — *Dějiny I. zv. moravského separatismu ...* Novina II, str. 607. Bez podpisu. — *Hýskova* práce vyšla původně v *Čas. Matice moravské* 33, 1909, str. 24 a n., *Herbenovy* doplňky v *Čase* 1909, č. 199, 202 a 203. Pokud jde o stať *Leandra Čecha*, mylí se Šalda v údajích: vyšla v almanachu Zora 1885.

Str. 417 — „*Sněhy, které roztlály čili V. Hladík jako znatel francouzské literatury.* Novina II, str. 608. — *Où sont ...* — Ach, kdeže loňské sněhy jsou (překl. Ot. Fischera). — *in spe* — v naději.

Knih z pozůstalosti Sully-Prudhomme. Novina II, str. 639—640. Nepodepsáno. *Kritická kniha o Anatolu Franceovi.* Novina II, str. 640. Bez podpisu.

Str. 418 — *Nový pathos.* Novina II, str. 669—671. — *Das literarische Echo* 11, 1908—9, str. 1701 a n.

Str. 419 — *Spisy A. Sovy ...* Novina II, str. 736. Bez podpisu.

Str. 420 — *Výhvět světových literatur* ... Novina II, str. 736. Bez podpisu. *Nerudova báseň Motto mých písní* ... Novina III, str. 31—32. Nepodepsáno. — Báseň je otištěna v *Novině III*, str. 8.

Wie ich es sehe. Novina III, str. 32. Bez podpisu.

Str. 421 — *O školních galeriích*. Novina II, str. 191—192. Podepsáno B[ohumil] M[arkalous, t. j. J. John] + Š. — Posudek o pardubické galerii, jehož se článek dovolává, vyšel v *Novině I*, str. 704 a napsal jej rovněž Markalous.

Str. 422 — *Maliři spisovatelé*. Novina II, str. 287—288. Bez podpisu. — *Jarošův* článek vyšel v *Hlídce Času* 4, 1909, č. 9, *Jiránkův* ve *Volných směrech* 13, 1909, str. 3 a n. Str. 423: *Ossa a Pélion* — horstva v antickém Řecku.

Str. 424 — *Z českých hradů, zámků a krajin* ... Novina II, str. 350. — *In verba magistrorum* — na slova učitelů.

Čeští mistři-maliři: I. Dědina. Novina II, str. 383. — Str. 425: *salvuje* — zachraňuje.

Str. 425 — *O umělecko dějinném lživzdělání nebo pavzdělání* ... Novina II, str. 478—479. Nepodepsáno. — *Wölfflinův* článek vyšel v *Neue Rundschau* 20, 1909, str. 572 a n. Str. 426: *Baedecker* — průvodce; *Noční stráž* — obraz Rembrandtův; *Škola athénská* — freska Raffaelova.

Str. 427 — *Skalka u Mnišku* ... Novina II, str. 511—512. Nepodepsáno. *Obrazy z dějin jihočeského umění od Josefa Braniše* ... Novina II, str. 543. Bez podpisu.

Str. 428 — *Cyklos akvarelů Prodaná nevěsta od Františka Ženiška u Topiče* ... Novina II, str. 543—544. Nepodepsáno.

Restaurace kostela sv. Václava ... Novina II, str. 608. Nepodepsáno. — Jde o kostel sv. Václava v Praze na Zderaze.

Láďa Novák o Fr. Bílkovi. Novina II, str. 640. Bez podpisu. — Novákovu kritiku Bílkova pomníku přineslo *Dílo* 7, 1909, str. 231 a n. Str. 429: *Biedermann* — bodrý muž.

Str. 429 — *Bílkův náhrobek Beneše Třebízského na Vyšehradě* ... Novina II, str. 671—672. Nepodepsáno. — Proti Novákovu útoku se Bílka zastal^{ostř} E. Chalupný v *Přehledu* 8, 1909, str. 13 a n.

Str. 430 — *Restaurování renesančního domu U Vejvodů* ... Novina II, str. 768. Bez podpisu.

Str. 431 — *Výstava Marie Chodounské u Topiče* ... Novina II, str. 768. Nepodepsáno.

Empírová sálková stavba na Štvanici ... Novina III, str. 32. Bez podpisu. — *Herostrates* — zapálil chrám v Efesu z touhy po proslulosti.

Výstava Václava Radimského v Rudolfině ... Novina III, str. 63. Nepodepsáno.

Str. 432 — *Mistr Mucha v Praze*. Novina III, str. 63—64. Bez podpisu. — *Naturalisoval se* ... — zdomácněl v Paříži. — 10. prosince 1909 se konala schůze Klubu občanů pro ozdravení pražské samosprávy. O malířské výzdobě Repres. domu promluvil zde Šalda a vyslovil se rozhodně proti tomu, aby výzdoba byla zadána bez konkursu. K němu se připojil Zd. Wirth. Podle zprávy *Času* z 12. 12. 1909 řekl Šalda toto:

„Zadávají-li se umělecké práce dekorační při uzavřených dveřích, jest to prohrášením proti celým generacím. Dekorační umění jest umění veřejné. Obraz v rámci jest umění soukromé, ale výzdoba stěny náleží veřejnosti, patří lidu, jenž po staletí třeba bude zhlížet v ní stopy a obraz minulosti. Je to znázornění idejí soudobých. Proto zejména jsem proti tomu, aby práce zadány byly p. Muchovi. Pražský Representační dům jest zrůdný slepenec, ponese naši hanbu, naši nepropracovanost a kompromisnost. Ulice pražské vyhlížejí hnušně, nikde není tak málo zodpovědnosti před budoucností jako u nás. Při každém kroku v Praze se o tom přesvědčujeme. Dekorační malíře nelze vychovat, neboť v dekoračním umění krystalisují se soudobé názory a výchova celých generací. Úkol dekorační nesmí se podmiňovat jinými vztahy, zde může se projevit jen touha doby. Jsem zásadně proti soukromému zadávání těchto prací; snad by se dal soukromě připustit jediný umělec k těmto pracem, to by však musil býti již osvědčený, tvořivý, ostatně daleko přečínající duch. Tím jistě však není p. Mucha. Co známe z práce Muchovy, jest jen dekorativní žurnalismus, umění parfumované. Není pravda, co bylo psáno v *Nár. listech*, že umění Muchovo okouzlovalo Paříž, třeba pouze vzpomenouti mínění Maucclairova v *Grande Revue*. Jest to umění plakátové, něco mezi módou a uměleckým průmyslem. Pan Mucha sám nepokládá tuto periodu svého tvoření za nejoprávněnější a sám touží stvořit něco lepšího a opravdovějšího; my však z této jeho práce dosud nic neznáme. Při zadání dekoračních prací třeba žádat soutěž jako něco samozřejmého. Měli jsme velký dekorační talent, jenž byl ubit nepochopením. Jest to Mikuláš Aleš, jemuž nebylo dopřáno uskutečnit své sny na stěně. Říkalo se: ‚Aleš má dobré nápady, ale jiní je musí provádět.‘ Ti lidé však oklešťovali jeho umění (Ženíšek). Dekorační talent jest též p. Preisler. Dnes však při všeobecném nepochopení dekoračního umění je přirozeno, že umělci se odpuzují od těchto prací. Mladší generace však nechce se dát štvátí a tyranisovati šablonou starých. Musíme se snažit toto nepochopení prolomit. Veřejný konkurs na malířské práce v Obecním domě byl by jistě k povzbuzení dobrým počátkem. Soukromé zadání je proti duchu uměleckému a obec pražská neměla by státi proti duchu doby. Obec bez umění je hanebný útvar, jenž zde stojí pro odsudek doby.“

Emil Filla ... Novina III, str. 94—95. Nepodepsáno.

Str. 433 — *Literární zážrak*. Novina II, str. 160. Nepodepsáno.

Panství fráže. Novina II, str. 160. Podepsáno *JPk*. — *Rowalského* (Bačkovského) kritika D'Annunziovy lyrické aktovky *Sen jarního jitra* vyšla v *Lumíru* 37, 1909, str. 168.

Reprezentáční dům pražský ... Novina II, str. 286—287. Nepodepsáno.

Str. 434 — *Spolek bibliofilů* ... Novina II, str. 350. Bez podpisu.

Barevný lepl a barevná rytina ... Novina II, str. 383. Nepodepsáno.

Bledý tisk ... Novina II, str. 512. Bez podpisu.

K ozdravení samosprávy pražské ... Novina II, str. 736. Bez podpisu.

Str. 435 — Obraz mravů ... Novina III, str. 96. Nepodepsáno. — První zpráva o aféře anonymních dopisů, která se vleče celým třetím ročníkem *Noviny*, hlavně polemikami s Jiřím Karáskem, který byl z autorství těchto dopisů důvodně podezříván.

Dr Vlastimil Kybal ... Novina III, str. 96. Bez podpisu. — Kybalovy cestopisné feuilletony vycházely v Čase 1909 počínajíc č. 136.

Dodatky

shrnují Šaldovy projevy, které opominutím nebyly zařazeny do předchozích svazků

Str. 439 — S úžasem čel jsem, že sbor obecních starších ... Radikální listy 12, 8. 7. 1905, č. 27, str. 4.

Pan Chalupný — poctivec a myslitel. Samostatnost 10, 14. 2. 1906, č. 12, str. 61. — Zakončení polemiky, kterou vedl Šalda s Chalupným r. 1906. Viz Kritické projevy 6, str. 117 a n. a str. 293 a n. Na Šaldovu glossu ve Volných směrech odpověděl Chalupný v Přehledu 4, 1905—6, str. 342 a na jeho odpověď navazuje tato Šaldova duplika. — Str. 440: *ipsissima verba* — jeho vlastní slova; str. 443: *Chalupného opus* je jeho Úvod do sociologie z r. 1905.

Str. 443 — Zasláno. Čas 23. 2. 1906, str. 7. — Viz zde pozn. ke str. 213.

Rejstřík osob

- Aesop (6. stol. př. n. l.), řecký autor bajek — 186
- Aischylos (525—456 př. n. l.), nejstarší z klasiků řeč. tragedie — 156, 273
- Alcoforado Marianna (1640—1723), portug. jeptiška, autorka slav. milostných listů — 74
- Aleš Mikoláš (1852—1913) — 329, 331, 432, 446, 471
- Altenberg Peter (1859—1919), vídeň. básník impresionista — 238, 253, 420 až 421
- Andrejev Leonid Nikolajevič (1871 až 1919), rus. dekadent — 412, 469
- d'Annunzio Gabriele (1863—1938), ital. dekadentní spisovatel a dramatik — 433, 471
- Antoine André (1858—1943), franc. režisér — 174, 454
- Arbes Jakub (1840—1914) — 232, 439
- Arcybašev Michail Petrovič (1878 až 1927), rus. úpadkový romanopisec — 116—118, 452
- Arietto Ladislav (vl. Šebek L., 1861 až 1927), formalistní básník — 222
- Aristofanes (asi 460—388 př. n. l.), řecký autor satir. komedií — 156
- Aristoteles (384—322 př. n. l.) — 113
- Aubanel Théodore (1829—1886), novo-provençalský básník — 236
- Auerswald Jarosl. (nar. 1870), herec — 148
- Augier Emile (1820—1889), franc. autor satir. komedií — 174
- Baar Jindřich Šimon (1869—1925) — 439
- Bab Julius (nar. 1880), významný něm. dramaturg a div. theoretik — 253
- Balák Jaroslav (nar. 1880), autor konvenčních veseloher — 139, 453
- Balšánek Antonín (1865—1921), architekt — 465
- Balzac Honoré de (1799—1850) — 45, 46, 47, 102, 103, 109, 141, 204, 243, 248, 361, 403, 417, 420, 462
- Bang Hermann (1857—1912), dán. spisovatel, theoretik naturalismu — 354
- Banville Théodore de (1823—1891), franc. básník parnasista — 417
- Barbey d'Aurevilly Jules (1808—1889), franc. konservativní, katolicko-royalistický spisovatel — 79, 80, 202, 203, 402—403, 468
- Barrès Maurice (1862—1923), franc. dekadent, hlasatel vypjatého individualismu a nacionalismu — 200
- Barrett-Browning Elizabeth (1806 až 1861), angl. básnířka — 230, 292
- Barrie James Matthew (1860—1937), skot. spisovatel symbolista, dramatik — 170, 172, 454
- Bassermann Albert (1867—1952), něm. významný herec — 125
- Bastien-Lepage Jules (1848—1884), franc. malíř venkovských scén — 405
- Baudelaire Charles (1821—1867), franc. dekadent — 61, 222, 403
- Becque Henri (1837—1899), franc. autor